

Dr. Gabriela Cristina FRENȚIU
Bogdan Dumitru MOLOMAN

ELEMENTE DE DREPTUL FAMILIEI ȘI DE PROCEDURĂ CIVILĂ

CURS UNIVERSITAR

*Ediția a III-a,
revăzută și actualizată potrivit Noului Cod civil*

Universul Juridic
București
-2011-

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © 2009, 2010, 2011, **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al
S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOȚIT DE SEMNĂTURA
ȘI ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE INTERIORUL
ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

FREȚIU, CRISTINA GABRIELA

Elemente de dreptul familiei și de procedură civilă:

curs universitar / dr. Cristina Gabriela Frețiu, Bogdan Dumitru Moloman.

- ediția a III-a revăzută și actualizată potrivit Noului Cod civil -

București : Universul Juridic, 2011

ISBN 978-973-127-685-4

I. Moloman, Bogdan

347.61/.64(498)

REDACȚIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0731.121.218**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL tel.: **021.314.93.15; 0726.990.184**
DISTRIBUȚIE: fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

COMENZI ON-LINE,

CU REDUCERI DE PÂNĂ LA 15%

DESPRE AUTORI

– GABRIELA CRISTINA FRENȚIU –

– absolventă a Facultății de Drept din cadrul Universității „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca și a masteratului „Cultură și civilizație italiană” al Catedrei de Limbi și Literaturi Romane, Facultatea de Litere, Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca;

– doctor în drept civil din anul 2002, titlu acordat de Facultatea de Drept din cadrul Universității „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, teza de doctorat intitulându-se „Răspunderea civilă a comitentului pentru fapta ilicită și prejudiciabilă a prepusului său”;

– judecător la Tribunalul Bistrița-Năsăud, având gradul profesional de judecător de curte de apel din 1 august 2006;

– din 1 mai 2006 ocupă funcția de vicepreședinte al Tribunalului Bistrița-Năsăud;

– Lector universitar asociat al Facultății de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării din cadrul Universității „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca – Extensia Bistrița, din anul 2001; titulară a disciplinelor: drept civil, elemente de dreptul familiei și acte de stare civilă, drept constituțional și drept penal;

– autor a peste 70 de articole apărute în special în revista „Dreptul”, precum și în: „Revista de drept comercial”, „Revista română de drept privat”, „Revista română de dreptul muncii”, „Curierul judiciar”, „Revista de drept penal”, „Revista Transilvană de Științe Administrative”, „Revista Română de Jurisprudență”;

– coautor al articolului *Los requisitos de fondo y forma exigidos por la ley rumana para contraer matrimonio*, publicat în „Revista Juridica de la Universidad Católica de Santiago de Guayaquil”, nr. 28/2010, Guayaquil-Ecuador (www.revistajuridicaonline.com);

– autor al cursurilor: *Instituții de drept civil român*, Editura „Casa Cărților”, Oradea, 2002; *Elemente de dreptul familiei și de procedură civilă*, Editura Hamangiu, București, 2008; *Elemente de dreptul familiei și de procedură civilă*, ediția a II-a revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2010; *Principalele instituții ale dreptului civil român*, Editura Universul Juridic, București, 2009 și *Drept constituțional*, Editura Universul Juridic, București, 2009;

– autor al lucrărilor: *Retrocedarea imobilelor preluate abuziv*, Editura Hamangiu, București, 2007, care a obținut premiul revistei „Dreptul” – decembrie 2007; *Dicționar juridic român-italian și italian-român*, Editura Hamangiu, București, 2008 (coautor); *Codul de procedură civilă comentat și adnotat*, Editura Hamangiu, București, 2008 (coautor); *Fond funciar. Culegere de jurisprudență*, Editura Universul Juridic, București, 2009 (coautor); *Ajutorul public judiciar în materie civilă (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 51 din 21 aprilie 2008)*, Editura Universul Juridic, București, 2010 (coautor); *Contractul individual și contractul colectiv de muncă. Conflictul de muncă*, Editura Universul Juridic, București, 2011 (autor); *Asigurări sociale*, Ed. Universul Juridic, 2011 (coautor);

– cunoaște limbile engleză, franceză și italiană, fiind posesoare a certificatelor de competență lingvistică eliberate de Universitatea din Cambridge, iunie 1999, pentru limba

engleză și de Facultatea de Litere a Universității Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, 4 iunie 1996 pentru limba italiană.

A obținut premii pentru activitatea de cercetare, și anume: Premiul revistei „Dreptul” pentru cele mai numeroase articole trimise și publicate în revista „Dreptul” (decembrie 2005), precum și pentru lucrarea „Retrocedarea imobilelor preluate abuziv” apărută la editura Hamangiu (decembrie 2007); diploma Ministerului Justiției pentru contribuția deosebită în evoluția doctrinei juridice și a jurisprudenței (iulie 2004).

A efectuat stagii de perfecționare în țară și străinătate: **Vatra Dornei**, septembrie 2006, **Management judiciar; Cluj**, 15-16 septembrie 2005, Seminar cu tema „Implementarea Legii nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului”; **Sovata**, 23-24 septembrie 2002, Seminarul de drept civil pentru judecătorii promovați la tribunale; **Cluj**, 6-7 septembrie 2001, Programul franco-germano-român de pregătire a judecătorilor români în **drept comunitar; Cluj**, 16-17 martie 2001, 22-23 iunie 2001 Jurisprudența europeană privind libertatea de exprimare; **Strasbourg (Franța), Curtea Europeană a Drepturilor Omului** 4-10 martie 1998; **Besançon (Franța)**, 1-10 iunie 2002, Program de cooperare judiciară bilaterală, seminar cu tema „Instituțiile judiciare și siguranța dezvoltării. Parteneri și rețele”; **Genova (Italia)**, 13-26 noiembrie 2005, Programme d’échanges d’autorités judiciaires (Program de schimb al autorităților judiciare) coordonat de Școala de Magistratură din Franța; **Roma (Italia)**, 1-12 octombrie 2007, Programme d’échanges d’autorités judiciaires (Program de schimb al autorităților judiciare) coordonat de Școala de Magistratură din Franța; **Bruxelles (Belgia)**, 6 iunie 2008, Atelier de lucru privind sistemele de reparații colective în dreptul consumatorului (cereri colective) organizat de către Direcția Generală Sănătate și Consumatori a Comisiei Europene – DG SANCO; **Duisburg (Germania)**, 27-28 iunie 2011, (Networks aiming to facilitate judicial cooperation in criminal and civil matters between judicial authorities); **București**, 8-9 septembrie 2011, 22-23 septembrie 2011, *Noul Cod civil*; **Roma (Italia)**, 10-11 noiembrie 2011.

– BOGDAN DUMITRU MOLOMAN –

– absolvent al Facultății de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării, din cadrul Universității „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, licențiat în Științe Administrative;

– din 1 februarie 2009 – inspector – Compartimentul Autoritate Tutelară în cadrul Primăriei municipiului Bistrița;

– autor al lucrărilor „*Căsătoria civilă și religioasă în dreptul român*”, Editura Universul Juridic, București, 2009; „*Încheierea, desființarea, încetarea și desfacerea căsătoriei*”, Editura Karuna, Bistrița, 2008 și „*Protecția copilului*”, Editura Karuna, Bistrița, 2008;

– coautor al cursului universitar intitulat „*Elemente de dreptul familiei și de procedură civilă*”, Editura Hamangiu, București, 2008; *Elemente de dreptul familiei și de procedură civilă*, ediția a II-a revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2010;

– autor al articolului: *Consideraciones sobre el matrimonio religioso en Rumanía*, publicat în „Revista General de Derecho Canónico y Derecho Eclesiástico del Estado”, n° 19/Enero 2009, (RI §407322), Madrid, ISSN 1696-9669, www.iustel.com;

– coautor al articolului *Los requisitos de fondo y forma exigidos por la ley rumana para contraer matrimonio*, publicat în „Revista Juridica de la Universidad Católica de Santiago de Guayaquil”, nr. 28/2010, Guayaquil-Ecuador (www.revistajuridicaonline.com);

– cunoaște limbile spaniolă și franceză, fiind posesor al unui certificat de competență lingvistică în franceză de afaceri, eliberat de Centrul Lingua, Facultatea de Științe Economice și Gestiunea Afacerii, din cadrul Universității „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca.

A participat la conferințe, unde a fost distins cu diferite premii pentru activitatea de cercetare, astfel: a X-a Conferință de Științe Administrative, Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, Facultatea de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării (Satu-Mare, 23-25 mai 2008) cu tema: „Încheierea căsătoriei” – premiul III; a IX-a Conferință de Științe Administrative, Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, Facultatea de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării (Covasna-Sf. Gheorghe-Arcuș 3-6 mai 2007), cu tema: „Desfășurarea, încetarea și desfacerea căsătoriei” – premiu special.

„În viață nu există soluții. Există numai forțe în mișcare. Ele trebuie create și, astfel, soluțiile vor apărea”

Saint-Exupéry

CUVÂNT ÎNAINTE

Din cele mai vechi timpul dreptul a evoluat, adaptându-se schimbărilor produse în realitatea socială și politică din fiecare țară, respectând tradițiile și spiritul caracteristic diverselor popoare, necesitățile sociale și istorice specifice.

Prezenta lucrare, aflată la a III-a ediție, reprezintă în fapt un curs destinat în principal studenților de la Facultatea de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării din cadrul Universității „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, specializarea Administrație Publică, care timp de un semestru studiază această disciplină.

Cursul, actualizat în baza Noului Cod civil, a fost structurat pe VII capitole, care cuprind referiri la persoana fizică și persoana juridică, la schimbările care pot apărea în statutul civil al persoanei fizice ca urmare a căsătoriei, adopției, a stabilirii filiației, la modalitățile de încetare sau desfacere a căsătoriei, la situația legală a copilului, precum și o scurtă incursiune în procedura civilă.

Am considerat că statutul juridic al persoanei este unul din domeniile importante ale dreptului, a cărui cunoaștere este în măsură să ajute studentul, viitor practician, în clarificarea problemelor care se ivesc în legătură cu oamenii, cu colectivitățile ca subiecți de drept.

Am dorit ca lucrarea să fie un instrument didactic, de aceea ea se abate de la tiparele clasice ale cursurilor și tratatelor juridice. Ținând seama de profilul facultății căreia i se adresează am înțeles să prezentăm numai aspectele cu caracter general, controversate sau necontroversate, raportându-ne acolo unde a fost cazul la legislațiile altor state și la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

Autorii

ABREVIERI

alin.	– alineat (ul)
art.	– articol (ul)
B.Of.	– Buletinul Oficial
C. Ap.	– Curtea de Apel
civ.	– civil
C.civ.	– Codul civil român
C.D.	– Culegere de decizii
C.fam.	– Codul familiei român
com.	– comercial
cont. adm. și fisc.	– contencios administrativ și fiscal
C.J.	– revista „Curierul Judiciar”
C.proc.civ.	– Codul de procedură civilă român
C.pen.	– Codul penal român
Dreptul	– revista „Dreptul”
InDret	– InDret.Revista para el Análisis del Derecho (Barcelona)
Ed.	– Editura
ed.	– ediția
E.D.P.	– Editura Didactică și Pedagogică
H.G.	– Hotărârea Guvernului
lit.	– litera
L.P.	– revista „Legalitatea Populară”
M. Of.	– Monitorul Oficial al României
NCC	– Noul Cod civil
nr.	– număr (ul)
O.G.	– Ordonanța Guvernului
op. cit.	– opera citată
O.U.G.	– Ordonanța de Urgență a Guvernului
J.N.	– revista „Justiția Nouă”
p.	– pagina
pct.	– punctul
pen.	– penal
P.R.	– revista „Pandectele Române”
R.R.D.	– Revista Română de Drept
R.R.D.J.	– Revista Română de Jurisprudență
S.C.J.	– Studii și cercetări juridice
sent.	– sentință
s.n.	– sublinierea noastră
SPCLEP	– Serviciul Public Comunitar Local de Evidență a Persoanelor
S.U.B.B.	– Studia Universitatis Babeș-Bolyai, seria Jurisprudentia
urm.	– următoarele

CAPITOLUL I

SUBIECTELE DE DREPT

Secțiunea 1

Persoana fizică

§1. ASPECTE GENERALE

Cei care participă la raporturile de drept poartă denumirea de **subiecte** ale unor astfel de raporturi juridice. Sunt subiecte ale raporturilor juridice, **persoanele fizice**, adică omul privit în individualitatea sa și **persoanele juridice**, adică un colectiv de oameni având o organizare de sine stătătoare.

A fi subiect de drept înseamnă a fi titular de drepturi și obligații¹. Calitatea de subiect de drept presupune existența capacității juridice, care reprezintă aptitudinea generală și abstractă a subiectului de drept de a avea drepturi și obligații².

În țara noastră calitatea de subiect de drept a omului, cu capacitate juridică, a apărut după punerea în aplicare a Codului civil român³.

§2. CAPACITATEA CIVILĂ

Capacitatea civilă este recunoscută tuturor persoanelor, ea fiind definită ca „*acea parte a capacității juridice a persoanei care constă în capacitatea de a avea și de a-și executa drepturile civile și de a avea și de a-și asuma obligațiile civile, prin încheierea de acte juridice*”⁴. Ea are două elemente componente: capacitatea de folosință și capacitatea de exercițiu.

Capacitatea civilă a persoanei fizice este guvernată de legea sa națională.

Capacitatea de folosință reprezintă aptitudinea persoanei de a avea drepturi și obligații civile (art. 34 NCC).

---

¹ E. Lupan, D. A. Popescu, *Drept civil. Persoana fizică*, Ed. Lumina Lex, București, 1993, p. 7. În societatea sclavagistă nu oricărui om i se recunoștea posibilitatea de a participa la raporturile juridice ca titular de drepturi și obligații. În acest sens, a se vedea V. Hanga, M. Jacotă, *Drept privat roman*, E.D.P., București, 1964, p. 105.

² Persoanele considerate simple lucruri (*res*) sau unelte grăitoare (*instrumenta vocalia*) nu puteau fi subiecți de drept și nu aveau capacitate juridică. Prin urmare, multă vreme numai oamenii liberi aveau capacitate, putând fi subiecte de drept, titulari de drepturi și obligații. Sclavii, lipsiți de capacitate juridică, erau supuși stăpânilor lor, care aveau dreptul de a dispune de sclavi, ca orice lucru, aveau asupra lor drept de viață și de moarte. Inițial, pedeapsa cu moartea aplicată unui sclav de stăpânul său constituia un fapt obișnuit, lipsit de consecințe juridice pentru stăpân. Ulterior însă, stăpânul care se purta cu cruzime față de sclav era obligat să-l vândă, iar cel care și-a ucis sclavul fără motive răspunderea ca deuciderea unui sclav străin. Mai târziu a fost oprită executarea sclavilor de către stăpânii lor.

³ Codul Caragea pune robii și țigani în același rând cu dobitoacele. Robia a fost desființată în Moldova prin Legea din 1855, iar în Valahia în 1856. A se vedea M. A. Dumitrescu, *Manual de drept civil*, București, 1920, p. 34.

⁴ E. Lupan, D. A. Popescu, *op. cit.*, p. 10; Gh. Beleiu, *Drept civil. Persoanele*, 1982, p. 41.

Capacitatea de folosință prezintă o serie de caracteristici: *legalitate* (nu se poate reglementa decât prin lege), *generalitate* (aptitudinea omului de a avea toate drepturile și obligațiile civile), *inalienabilitate* (nu se poate renunța la capacitatea de folosință și nici nu poate fi înstrăinată), *intangibilitate* (nu poate fi limitată sau îngrădită decât numai prin lege), *egalitate* (sexul sau orientarea sexuală, rasa, culoarea, naționalitatea, religia, originea etnică, limba, vârsta, opinia, convingerile personale, apartenența politică, sindicală la o categorie socială ori la o categorie defavorizată, averea, originea socială, gradul de cultură, precum și orice altă situație similară nu au influență asupra capacității de folosință), *universalitate* (ea este atribuită tuturor oamenilor)¹.

Capacitatea de exercițiu reprezintă aptitudinea persoanei de a-și exercita drepturile și a-și îndeplini obligațiile prin încheierea de acte juridice civile.

Caracterele juridice ale capacității de exercițiu sunt: *legalitate* (începutul, conținutul, încetarea se reglementează numai prin lege), *generalitate* (aptitudinea omului de a exercita drepturi și îndeplini obligații prin încheierea **oricăror** acte juridice civile), *inalienabilitate* (nu se poate renunța la capacitatea de exercițiu și nici nu poate fi înstrăinată), *intangibilitate* (nimeni nu poate fi lipsit de capacitatea de exercițiu decât în cazurile prevăzute de lege), *egalitate* (sexul sau orientarea sexuală, rasa, culoarea, naționalitatea, religia, originea etnică, limba, vârsta, opinia, convingerile personale, apartenența politică, sindicală la o categorie socială ori la o categorie defavorizată, averea, originea socială, gradul de cultură, precum și orice altă situație similară nu au influență asupra capacității de exercițiu).

Spre deosebire de capacitatea de folosință, capacitatea de exercițiu este lipsită de caracteristica universalității.

Vom analiza modalitățile de dobândire și de pierdere a capacității de folosință și a celei de exercițiu în cazul persoanelor fizice, urmând ca problema capacității persoanei juridice să fie abordată în cadrul capitolului destinat analizei persoanei juridice.

2.1. Capacitatea de folosință a persoanei fizice

Potrivit art. 35 NCC, capacitatea de folosință începe de la nașterea persoanei și încetează odată cu moartea acesteia².

Rezultă așadar că, persoana fizică dobândește capacitate de folosință în momentul nașterii. Prin excepție, conform art. 36 NCC, persoana fizică are capacitate de folosință din momentul concepției, cu condiția ca și copilul să se nască viu, situație în care vorbim de **capacitate de folosință anticipată**. Dovada nașterii se face cu certificatul de naștere.

---

¹ Pentru detalii privind caracterele juridice ale capacității de folosință, a se vedea I. Dogaru, N. Popa, D.C. Dănișor, S. Cercel (coord.), *Bazele dreptului civil*, vol. I, *Teoria generală*, Ed. C.H. Beck, București, 2008, p. 520-525.

² Anterior aplicării Noului Cod civil, intrat în vigoare la 1 octombrie 2011, capacitatea persoanei fizice era reglementată de Decretul nr. 31/1954, act normativ abrogat expres prin art. 230 lit. n) din Legea nr. 71/2011, pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, publicată în M. Of. nr. 409 din 10 iunie 2011.

2.1.1. Înregistrarea nașterii unei persoane fizice

Potrivit Legii nr. 119/1996¹ republicată, cu privire la actele de stare civilă, întocmirea actului de naștere se face la Serviciul Public Comunitar Local de Evidență a Persoanelor (în continuare SPCLEP) în a cărei rază administrativ-teritorială s-a produs evenimentul, sau, după caz, de ofițerul de stare civilă din cadrul primăriei unității administrativ-teritoriale în a cărei rază s-a produs evenimentul, pe baza declarației verbale a următoarelor persoane: oricare dintre părinți, iar dacă, din diferite motive, aceștia nu o pot face, a medicului, a persoanelor care au fost de față la naștere sau a personalului din unitatea în care a avut loc nașterea, a rudelor ori vecinilor care au luat cunoștință despre nașterea unui copil, pe baza actului de identitate al mamei și al declarantului, a certificatului medical constatator al nașterii și, după caz, a certificatului de căsătorie al părinților.

Actul de naștere este centralizatorul înregistrărilor de stare civilă, el fiind un receptacol destinat să culeagă mențiunile tuturor faptelor sau actelor juridice care afectează personalitatea de-a lungul vieții, precum nașterea, căsătoria, adopția.

Declararea nașterii se face în termen de **15 zile** pentru copilul născut viu și în termen de **3 zile** pentru copilul născut mort. Termenele se socotesc de la data nașterii. În cazul în care copilul născut viu a decedat înăuntrul termenului de 15 zile, declararea nașterii se face în termen de **24 de ore** de la data decesului. Pentru copilul născut mort se întocmește numai actul de naștere.

Când declarația de naștere a fost făcută după expirarea termenelor mai sus amintite, însă înăuntrul termenului de un an de la naștere, întocmirea actului de naștere se face cu aprobarea primarului, respectiv a șefului misiunii diplomatice sau al oficiului consular de carieră, în cazul în care nașterea a avut loc în străinătate.

Dacă nașterea s-a produs în străinătate și întocmirea actului nu a fost făcută la misiunea diplomatică sau la oficiul consular de carieră al României ori la autoritatea locală din străinătate, întocmirea actului de naștere se face în țară, la SPCLEP sau după caz, de ofițerul de stare civilă din cadrul primăriei unității administrativ-teritoriale pe a cărei rază se află domiciliul părinților, după ce Ministerul Administrației și Internelor verifică, prin intermediul Ministerului Afacerilor Externe, dacă nașterea nu a fost înregistrată în străinătate.

Dacă declarația a fost făcută după trecerea unui an de la data nașterii, întocmirea actului se face în baza hotărârii judecătorești definitive și irevocabile, care trebuie să conțină toate datele necesare întocmirii actului de naștere.

Acțiunea pentru **înregistrarea tardivă a nașterii** se introduce la judecătoria în a cărei rază teritorială își are domiciliul persoana interesată sau unde are sediul instituția de ocrotire a copilului. În vederea soluționării, instanța solicită SPCLEP-ului verificări pentru stabilirea identității, precum și avizul medicului legist cu privire la vârsta și sexul persoanei al cărei act de naștere se cere a fi întocmit. Judecarea cauzei se face cu participarea procurorului.

Aceste dispoziții sunt aplicabile în mod corespunzător și în cazul în care nașterea unui cetățean român s-a produs în străinătate, iar declarația de naștere se face în țară.

---

¹ Publicată în M. Of. nr. 282/11.11.1996, republicată în M. Of. nr. 743/2.11.2009. Prin art. 230 lit. ș) din Lege nr. 71/2011 au fost abrogate numai dispozițiile art. 7, 14, 15 ale legii, restul textelor rămânând în vigoare.

Dacă nașterea are loc în tren, pe o navă sau aeronavă, ori într-un alt mijloc de transport în timpul călătoriei pe teritoriul României, întocmirea actului de stare civilă se face la SPCLEP al locului de coborâre sau de debarcare, ori după caz, de ofițerul de stare civilă din cadrul primăriei unității administrativ-teritoriale pe a cărei rază are loc coborârea sau debarcarea.

În cazul în care nașterea are loc pe o navă, în timpul unei călătorii în afara apelor teritoriale române, evenimentul se înregistrează în jurnalul de bord de către comandantul navei.

Dacă nașterea are loc pe o aeronavă, în timpul unei călătorii în afara teritoriului României, evenimentul se înregistrează de comandantul aeronavei în carnetul de drum.

Comandantul navei sau al aeronavei eliberează persoanelor îndreptățite o dovadă cu privire la înregistrarea făcută, iar la sosirea în țară înaintează prin căpitania portului, respectiv prin comandantul aeroportului, un extras de pe jurnalul de bord sau de pe carnetul de drum, la SPCLEP al sectorului 1 al municipiului București, care va întocmi actul de stare civilă.

Orice persoană are dreptul de a cunoaște toate datele privitoare la propria naștere. S-a considerat atingere adusă vieții private, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, refuzul autorităților britanice de a furniza unui tânăr, care își petrecuse copilăria în mai multe cămine de copii, dosarele cu privire la această perioadă din viața sa, aflate la asistența publică, pe motiv că informațiile cu privire la tânăr fuseseră furnizate de persoane care au solicitat păstrarea confidențialității. În acest caz C.E.D.O. a pus în balanță interesul tânărului de a obține informații privind propria sa viață (dreptul la protecția vieții private) și cel al terților de a păstra caracterul confidențial al informațiilor¹.

2.1.2. Înregistrarea morții unei persoane fizice

În cazul în care decesul are loc în tren, pe o navă sau aeronavă ori într-un alt mijloc de transport în timpul călătoriei pe teritoriul României, conform art. 8 alin. (1) din Legea nr. 119/1996, republicată, întocmirea actului de stare civilă se face la SPCLEP al locului de coborâre sau de debarcare, ori după caz, de ofițerul de stare civilă din cadrul primăriei unității administrativ-teritoriale pe a cărei rază are loc coborârea sau debarcarea.

Dacă decesul are loc pe o navă, în timpul unei călătorii în afara apelor teritoriale române, evenimentul se înregistrează în jurnalul de bord de către comandantul navei.

Dacă decesul are loc pe o aeronavă, în timpul unei călătorii în afara teritoriului României, evenimentul se înregistrează de comandantul aeronavei în carnetul de drum.

Înregistrările făcute în jurnalul de bord sau în carnetul de drum cuprind toate datele necesare întocmirii actului de stare civilă, precum și semnăturile cerute de lege, ele făcând dovada evenimentului până la întocmirea actului în condițiile prevăzute de lege.

Comandantul navei sau al aeronavei eliberează persoanelor îndreptățite o dovadă cu privire la înregistrarea făcută, iar la sosirea în țară înaintează prin căpitania portului, respectiv prin comandantul aeroportului, un extras de pe jurnalul de bord sau de pe

---

¹ C.E.D.O., cauza Gaskin contra Regatul Unit, Hotărârea din 7 iulie 1989, publicată pe site-ul Curții Europene a Drepturilor Omului www.echr.coe.int.

carnetul de drum, la SPCLEP al sectorului 1 al municipiului București, care va întocmi actul de stare civilă.

În caz de mobilizare, război, participare la misiuni de menținere a păcii sau în scop umanitar, Ministerul Apărării Naționale desemnează cadrele militare care înregistrează actele și faptele de stare civilă ale militarilor și ale personalului civil și le comunică autorităților administrației publice competente.

Potrivit art. 35 din Legea nr. 119/1996, republicată, întocmirea actului de deces se face la SPCLEP, sau după caz, de ofițerul de stare civilă din cadrul primăriei unității administrativ-teritoriale în a cărei rază s-a produs decesul, pe baza declarației verbale făcute de către membrii familiei decedatului, iar în lipsa acestora, de către colocatari, vecini, administratorul imobilului, medicul sau alt cadru din unitatea sanitară unde s-a produs decesul, și a certificatului medical constatator al decesului.

Declarantul va depune certificatul medical constatator al decesului, actul de identitate și, dacă este cazul, livretul militar sau adeverința de recrutare ale celui decedat.

Declararea decesului se face în termen de **3 zile** de la data încetării din viață a persoanei. În acest termen se cuprinde atât ziua în care s-a produs decesul, cât și ziua în care se face declarația.

Când decesul se datorează unei sinucideri, unui accident sau altor cauze violente, precum și în cazul găsirii unui cadavru, declararea se face în termen de **48 de ore**, socotit din momentul decesului sau al găsirii cadavrului. În această situație este necesară și dovada eliberată de poliție sau de Parchet, din care să rezulte că una dintre aceste autorități a fost sesizată despre deces.

În cazul în care se declară decesul unui copil născut viu, care a încetat din viață fără ca declararea nașterii să fi fost făcută în termenele prevăzute de lege, ofițerul de stare civilă va întocmi mai întâi actul de naștere și apoi pe cel de deces. Dacă, din motive temeinice, actul de naștere nu poate fi întocmit, ofițerul de stare civilă întocmește actul de deces și ulterior urmărește înregistrarea nașterii.

Certificatul medical constatator al decesului, în care se consemnează cauza decesului, se întocmește și se semnează de către medic sau, în lipsa acestuia, de către un cadru mediu sanitar care a făcut constatarea.

Dacă decesul s-a produs pe o navă sau pe o aeronavă și nu există medic la bord, constatarea decesului se va face în primul port sau aeroport de escală, de către un medic.

În situația în care durata călătoriei navei până la primul port de escală este mai mare de 24 de ore, constatarea decesului se face de către comandant, împreună cu consiliul de bord, și se consemnează în jurnalul de bord. În caz de moarte violentă, comandantul navei va efectua cercetări, potrivit legii.

Întocmirea actului de deces privind un cadavru găsit se face la SPCLEP, sau după caz, de ofițerul de stare civilă din cadrul primăriei unității administrativ-teritoriale în a cărei rază administrativ-teritorială a fost găsit.

Dacă decesul unui cetățean român s-a produs pe o aeronavă aflată în afara teritoriului României sau pe o navă aflată în afara apelor teritoriale române, iar cadavrul este transportat în țară, înhumarea sau incinerarea se face pe baza dovezii eliberate de comandantul navei sau al aeronavei.

Capacitatea de folosință încetează în momentul morții persoanei fizice. Moartea¹ poate fi fizic constatată, când dovada morții se face cu certificatul de deces sau declarată pe cale judecătorească, când dovada morții se face cu hotărârea judecătorească declarativă de moarte rămasă definitivă².

Dar cum se poate declara moartea unei persoane fizice?

Ca regulă generală, potrivit art. 49 NCC, în cazul în care o persoană este dispărută și există indicii că a încetat din viață, aceasta poate fi declarată moartă prin hotărâre judecătorească, la cererea oricărei persoane interesate, dacă au trecut cel puțin 2 ani de la data primirii ultimelor informații sau indicii din care rezultă că era în viață³.

---

¹ Moartea este un proces ireversibil care survine progresiv și constă în încetarea funcțiilor vitale (respiratorii, circulatorii și ale sistemului nervos central), cu încetarea consecutivă a metabolismului celular. Între viață și moartea biologică (reală) există o seamă de stadii intermediare numite stări terminale. Astea sunt agonia și moartea clinică. Moartea reală (biologică) urmează după moartea clinică și se caracterizează prin încetarea ireversibilă structural a proceselor metabolice celulare, chiar dacă persistă uneori manifestări postvitate. Medicina legală semnalează și cazul așa-numitei morți aparente (*vita minima*) care poate fi confundată uneori cu moartea biologică. A se vedea, D. Perju-Dumbravă, V. Mărgineanu, *Teorie și practică medico-legală*, Ed. Argonaut, Cluj-Napoca, 1996, p. 7-9.

² Conform art. 222 din Legea nr. 71/2011, până la intrarea în vigoare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, referirea la hotărârea judecătorească definitivă se înțelege ca fiind făcută la hotărârea irevocabilă.

³ În vechea reglementare, Decretul nr. 31/1954, regula era aceea că declararea judecătorească a morții era precedată de declararea dispariției acelei persoane. Excepția o constituia declararea judecătorească a morții neprecedată de declararea dispariției.

Declararea judecătorească a morții precedată de declararea dispariției

Cererea de declarare a dispariției se putea formula de orice persoană interesată, dacă de la data ultimelor știri din care rezulta că persoana a fost în viață a trecut 1 an.

Data ultimelor știri se putea stabili cu diferite mijloace de probă: înscrisuri, martori. În cazul în care această probă nu se putea realiza, deoarece nu existau probe cu ajutorul cărora să se dovedească ziua ultimelor știri, art. 17 alin. 1 din Decretul nr. 31/1954 indica modul de determinare a datei ultimelor știri, stabilind că termenele de 1 an, respectiv de 4 ani se socotesc de la sfârșitul lunii ultimelor știri, iar dacă nu se poate stabili nici luna, de la sfârșitul anului calendaristic. Prin urmare, în acest caz, termenele se calculau cu începere din ultima zi a lunii sau ultima zi a anului calendaristic, după caz, în care se plasează știrile din care rezultă că persoana era în viață.

Cererea se depunea la judecătoria în raza căreia persoana a cărei dispariție se cere a fi declarată și-a avut ultimul domiciliu. Președintele instanței, primind cererea, dispunea afișarea acesteia la ultimul domiciliu al persoanei a cărei dispariție s-a cerut a fi declarată și la sediul primăriei în raza căreia se află ultimul domiciliu al persoanei, cu invitația ca orice persoană care deține vreo informație necesară soluționării cauzei să o comunice instanței.

Totodată, se dispunea și efectuarea de cercetări, prin organele primăriei și ale poliției, cu privire la persoana a cărei dispariție s-a solicitat a fi declarată.

După 45 de zile de la afișare, președintele instanței fixa termen de judecată, dispunea citarea părților, persoana a cărei dispariție se cerea a fi declarată urmând a fi citată de la ultimul său domiciliu. La judecată era obligatorie participarea procurorului.

Hotărârea definitivă se afișa timp de 30 de zile la ușa instanței și a primăriei de la ultimul domiciliu. Existența unei asemenea hotărâri nu influența capacitatea de folosință, deoarece persoana fizică dispărută era prezumată a fi în viață atâta timp cât nu exista o hotărâre declarativă de moarte rămasă definitivă.

Ulterior, se putea solicita, aceleiași instanțe, declararea judecătorească a morții, dacă erau întrunite următoarele condiții: exista o hotărâre declarativă a dispariției, rămasă definitivă, care a fost afișată timp de 30 de zile; de la data ultimelor știri din care rezultă că persoana a fost în viață au trecut 4 ani; de la data afișării hotărârii judecătorești declarative a dispariției au trecut 6 luni.

Odată îndeplinite aceste condiții, instanța pronunța o hotărâre judecătorească declarativă a morții.

Declararea judecătorească a morții neprecedată de declararea dispariției

Ca atare, declararea judecătorească a morții presupune formularea unei cereri de declarare a morții de **orice persoană interesată**.

O astfel de cerere se poate promova numai dacă de la data primirii ultimelor informații ori indicii din care rezultă că persoana a fost în viață au trecut minim 2 ani.

Data ultimelor informații sau indicii se poate stabili cu diferite mijloace de probă: înscrisuri, martori. În cazul în care această probă nu se poate realiza, deoarece nu există probe cu ajutorul cărora să se dovedească ziua ultimelor informații ori indicii, art. 49 alin. 2 NCC indică modul de determinare a datei ultimelor informații sau indicii, stabilind că termenul de 2 ani se socotește de la sfârșitul lunii în care s-au primit ultimele informații sau indicii, iar în cazul în care nu se poate stabili nici luna, de la sfârșitul anului calendaristic. Prin urmare, în acest caz, termenul se va calcula cu începere din ultima zi a lunii sau ultima zi a anului calendaristic, după caz, în care se plasează informațiile sau indiciile din care rezultă că persoana era în viață¹.

Cererea se depune la judecătoria² în raza căreia persoana a cărei moarte se cere a fi declarată și-a avut ultimul domiciliu.

Codul civil nu cuprinde vreo regulă privind soluționarea unei asemenea cereri, ci face doar trimitere la Codul de procedură civilă, care nu reglementează nici el expres un anumit mod de soluționare, ceea ce înseamnă că sunt aplicabile dispozițiile de drept comun în privința competenței materiale și teritoriale, a judecării în primă instanță și în calea de atac.

Odată îndeplinite condițiile prevăzute de lege (existența cererii de declarare judecătorească a morții, dispariția persoanei de la domiciliu mai mult de 2 ani fără ca în privința sa să existe informații sau indicii că ar fi în viață), instanța pronunță o hotărâre judecătorească declarativă a morții.

Cel declarat mort este socotit că a încetat din viață la data pe care hotărârea rămasă definitivă a stabilit-o ca fiind aceea a morții. Dacă hotărârea nu arată și ora morții, se socotește că cel declarat mort a încetat din viață în ultima oră a zilei stabilite ca fiind aceea a morții.

În cazul în care o persoană a dispărut în timpul războiului, într-un accident de cale ferată, într-un naufragiu, incendiu, cutremur, catastrofă de cale ferată, aeriană sau altă împrejurare care îndreptățește a se presupune decesul putea fi declarată moartă dacă de la data dispariției persoanei a trecut cel puțin 1 an, fără ca în prealabil să fi fost declarată dispariția sa.

Dovada împrejurării se putea face cu orice mijloc de probă.

Dacă ziua împrejurării în care a avut loc dispariția nu putea fi stabilită, atunci termenul de 1 an se socotea de la sfârșitul lunii în care s-a produs împrejurarea, iar dacă nu se putea stabili nici luna, se socotea de la sfârșitul anului calendaristic.

Și în această situație, dacă lipseau indiciile îndestulătoare cu privire la data morții, aceasta era stabilită ca fiind ultima zi a termenului după care se putea cere declararea judecătorească a morții, adică ziua în care s-a împlinit 1 an de la data dispariției persoanei în împrejurările excepționale în care nu este necesară declararea dispariției.

¹ Gh. Beleiu, *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil.*, Ed. Casa de Editură și Presă „Șansa” S.R.L., București, 1994, p. 271.

² În reglementarea Codului de procedură civilă, anterioară modificărilor aduse prin Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 58/2003, aprobată prin Legea nr. 195/2004, competența soluționării cererii revenea tribunalului. În prezent, competența revine judecătoriei, însă odată cu intrarea în vigoare a Noului Cod de procedură civilă aprobat prin Legea nr. 134/2010, competența va reveni tribunalului, dată fiind competența expresă și limitativă a judecătoriei.

În lipsa unor indicii îndestulătoare, se va stabili că cel declarat mort a încetat din viață în ultima oră a celei din urmă zile a termenului de 2 ani.

Instanța judecătorească poate rectifica data morții dacă se dovedește că nu era posibil ca persoana declarată moartă să fi decedat la acea dată. În acest caz, data morții este cea stabilită prin hotărârea de rectificare.

Declararea morții, stabilirea decesului și a datei prezumate a morții, precum și prezumția că cel dispărut este în viață sunt guvernate de ultima lege națională a persoanei dispărute. În cazul în care o asemenea lege nu se poate identifica, se aplică legea română.

Capacitatea de folosință se pierde la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești declarative a morții, până la acest moment persoana dispărută considerându-se că este în viață.

Dacă cel declarat mort reapare, hotărârea judecătorească declarativă de moarte este anulată. Anularea hotărârii declarative de moarte poate avea loc, la cererea oricărei persoane interesate, atunci când se descoperă certificatul de deces al persoanei declarată moartă.

Cel care a fost declarat mort poate cere, după anularea hotărârii declarative de moarte, înapoierea bunurilor sale în natură, iar dacă aceasta nu este cu putință, restituirea lor prin echivalent. Cu toate acestea, dobânditorul cu titlu oneros nu este obligat să le înapoieze decât dacă, sub rezerva dispozițiilor în materie de carte funciară, se va face dovada că la data dobândirii știa ori trebuia să știe că persoana declarată moartă este în viață.

Prin excepție de la regula generală a declarării judecătorești a morții, Noul cod civil prevede **2 cazuri speciale** în care poate fi declarată moartea unei persoane.

1. Atunci când persoana dispăre în împrejurări deosebite, cum sunt inundațiile, cutremurul, catastrofa de cale ferată ori aeriană, naufragiul, în cursul unor fapte de război sau într-o altă împrejurare asemănătoare, ce îndreptățește a se presupune decesul¹, aceasta poate fi declarată moartă, dacă au trecut cel puțin 6 luni de la data împrejurării în care a avut loc dispariția.

Dacă ziua în care a intervenit împrejurarea când a avut loc dispariția nu poate fi stabilită, termenul de 6 luni se socotește de la sfârșitul lunii în care a intervenit împrejurarea când a avut loc dispariția, iar în cazul în care nu se poate stabili nici luna, de la sfârșitul anului calendaristic. Prin urmare, în acest caz, termenul se va calcula cu începere din ultima zi a lunii sau ultima zi a anului calendaristic, după caz, în care se plasează împrejurarea care a generat dispariția.

2. Atunci când este sigur că decesul s-a produs, deși cadavrul nu poate fi găsit sau identificat, moartea poate fi declarată prin hotărâre judecătorească, fără a se aștepta împlinirea vreunui termen de la dispariție.

Cererea de declarare judecătorească a morții se depune la judecătoria în raza căreia persoana a cărei moarte se cere a fi declarată și-a avut ultimul domiciliu.

---

¹ Într-o speță, instanța a declarat moartea prezumată a lui R.N., fratele petentului, reținând că "există suficiente elemente care îndreptățesc aplicarea prezumției morții". În fapt, în baza probatoriului administrat, s-a reținut că la data de 28 octombrie 1998, în jurul orei 13, R.N., fiind în stare de ebrietate, s-a urcat în barca condusă de martorul D.G. și, dezechilibrându-se, a produs răsturnarea ambarcațiunii în Dunăre. Martorul a fost salvat de câțiva săteni, dar R.N. s-a scufundat și, în ciuda căutărilor, nu a mai fost găsit (Curtea Supremă de Justiție, secția civilă, dec. nr. 1396/2002, în „Dreptul” nr. 12/2003, p. 230).

Odată îndeplinite condițiile prevăzute de lege (**pentru prima situație de excepție**: existența cererii de declarare judecătorească a morții, dispariția persoanei de la domiciliu mai mult de 6 luni în împrejurări excepționale ca inundațiile, cutremurul, catastrofa de cale ferată ori aeriană, naufragiul, în cursul unor fapte de război sau într-o altă împrejurare asemănătoare, ce îndreptățește a se presupune decesul, fără ca în privința sa să existe informații sau indicii că ar fi în viață; **pentru cea de a doua situație de excepție**: existența cererii de declarare judecătorească a morții, existența certitudinii în privința decesului, fără a se putea însă identifica sau găsi cadavrul), instanța pronunță o hotărâre judecătorească declarativă a morții.

Cel declarat mort este socotit că a încetat din viață la data pe care hotărârea rămasă definitivă a stabilit-o ca fiind aceea a morții. Dacă hotărârea nu arată și ora morții, se socotește că cel declarat mort a încetat din viață în ultima oră a zilei stabilite ca fiind aceea a morții.

În lipsa unor indicii îndestulătoare, se va stabili că cel declarat mort a încetat din viață în ultima oră a celei din urmă zile a termenului de 6 luni (pentru prima situație de excepție), respectiv în ultima oră a zilei în care s-a produs dispariția (pentru cea de a doua situație de excepție).

Instanța judecătorească poate rectifica data morții dacă se dovedește că nu era posibil ca persoana declarată moartă să fi decedat la acea dată. În acest caz, data morții este cea stabilită prin hotărârea de rectificare.

Capacitatea de folosință se pierde la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești declarative a morții, până la acest moment persoana dispărută considerându-se că este în viață.

Dacă cel declarat mort reapare, hotărârea judecătorească declarativă de moarte este anulată. Anularea hotărârii declarative de moarte poate avea loc, la cererea oricărei persoane interesate, atunci când se descoperă certificatul de deces al persoanei declarată moartă.

Cel care a fost declarat mort poate cere, după anularea hotărârii declarative de moarte, înapoierea bunurilor sale în natură, iar dacă aceasta nu este cu putință, restituirea lor prin echivalent. Cu toate acestea, dobânditorul cu titlu oneros nu este obligat să le înapoieze decât dacă, sub rezerva dispozițiilor în materie de carte funciară, se va face dovada că la data dobândirii știa ori trebuia să știe că persoana declarată moartă este în viață.

2.2. Capacitatea de exercițiu a persoanei fizice

Capacitatea deplină de exercițiu se dobândește la împlinirea vârstei de 18 ani. Persoana (femeia sau bărbatul) care se căsătorește înainte de împlinirea acestei vârste, dobândește, prin căsătorie, capacitate deplină de exercițiu¹.

---

¹ Anterior intrării în vigoare a Noului Cod civil, vârsta minimă de căsătorie era de 18 ani.

Pentru motive temeinice, minorul care a împlinit vârsta de 16 ani se putea căsători în temeiul unui aviz medical, cu încuviințarea părinților săi ori, după caz, a tutorelui și cu autorizarea direcției generale de asistență socială și protecția copilului în a cărei rază teritorială își are domiciliul.

Dacă unul dintre părinți era decedat sau se afla în imposibilitatea de a-și manifesta voința, încuviințarea celuilalt părinte era suficientă.

Dacă nu existau părinți, nici tutore care să poată încuviința căsătoria, era necesară încuviințarea persoanei sau autorității care a fost abilitată să exercite drepturile părintești.

În mod excepțional, **pentru motive temeinice**, instanța de tutelă poate recunoaște minorului care a împlinit vârsta de 16 ani, capacitate deplină de exercițiu. Este vorba de așa-numita **capacitate de exercițiu anticipată** (reglementată de art. 40 NCC).

Pentru aceasta însă trebuie să existe motive temeinice (legea nu precizează care sunt acestea, astfel că ele sunt lăsate la aprecierea judecătorului), trebuie ascultați părinții ori, când minorul este lipsit de ocrotire părintească, tutorele, și dacă se apreciază necesar se solicită și avizul consiliului de familie.

Minorii sub 14 ani și interzișii judecătorești sunt lipsiți total de capacitate de exercițiu, iar cei cu vârsta cuprinsă între 14 și 18 ani au capacitate de exercițiu restrânsă, în sensul că actele se încheie personal, dar cu încuviințarea reprezentantului legal.

Capacitatea de exercițiu încetează:

- ◆ prin moartea persoanei fizice;
- ◆ prin punerea sub interdicție judecătorească;
- ◆ prin anularea căsătoriei persoanei (femeie sau bărbat) căsătorite înainte ca aceasta să împlinească 18 ani, dacă aceasta este de rea-credință. În acest ultim caz, suntem în prezența unei încetări temporare a capacității de exercițiu, care durează până la împlinirea vârstei de 18 ani sau până la încheierea unei noi căsătorii înainte de această vârstă. A *contrario*, atunci când minorul a fost de bună-credință la încheierea căsătoriei anulate, acesta păstrează capacitatea deplină de exercițiu.

Efectele capacității de exercițiu

Persoana care are capacitate de exercițiu deplină poate încheia singură orice fel de acte juridice civile.

Minorul cu capacitate de exercițiu restrânsă încheie actele juridice personal, însă numai cu încuviințarea părinților sau, după caz, a tutorelui, iar în cazurile prevăzute de lege, și cu autorizarea instanței de tutelă. Încuviințarea sau autorizarea poate fi dată, cel mai târziu, în momentul încheierii actului.

Prin derogare de la această regulă, minorul cu capacitate de exercițiu restrânsă poate face singur acte de conservare, acte de administrare care nu îl prejudiciază, precum și acte de dispoziție de mică valoare (cum ar fi spre exemplu actul de cumpărare a unui corn), cu caracter curent și care se execută la data încheierii lor.

Pentru cei care nu au capacitate de exercițiu, actele juridice se încheie, în numele acestora, de reprezentanții lor legali, adică de părinți sau de tutore, după caz.

Prin derogare de la regulă, persoana lipsită de capacitatea de exercițiu poate încheia singură actele anume prevăzute de lege, actele de conservare, precum și actele de dispoziție de mică valoare, cu caracter curent și care se execută la momentul încheierii lor.

Actele pe care minorul le poate încheia singur pot fi făcute și de reprezentantul său legal, afară de cazul în care legea ar dispune altfel sau natura actului nu i-ar permite acest lucru.

Prin excepție, minorul (atât cel lipsit de capacitate de exercițiu, cât și cel cu capacitate de exercițiu restrânsă) poate să încheie acte juridice privind munca, îndeletnicirile artistice sau sportive ori referitoare la profesia sa, cu încuviințarea părinților sau a tutorelui, precum și cu respectarea dispozițiilor legii speciale, dacă este cazul. În acest caz, minorul exercită singur drepturile și execută tot astfel obligațiile izvorâte din aceste acte și poate dispune singur de veniturile dobândite.

Sanctiune. Actele făcute de persoana lipsită de capacitate de exercițiu sau cu capacitate de exercițiu restrânsă, altele decât cele de conservare, de administrare, de dispoziție de mică valoare, cu caracter curent, care se execută la momentul încheierii lor, precum și actele făcute de tutore fără autorizarea instanței de tutelă, atunci când această autorizare este cerută de lege, sunt anulabile, chiar fără dovedirea unui prejudiciu.

Acțiunea în anulare poate fi exercitată de minorul care a împlinit vârsta de 14 ani, precum și de ocrotitorul legal.

Atunci când actul s-a încheiat fără autorizarea instanței de tutelă, necesară potrivit legii, aceasta va sesiza procurorul în vederea exercitării acțiunii în anulare.

Minorul devenit major poate confirma actul făcut singur în timpul minorității, atunci când el trebuia să fie reprezentat sau asistat dacă în momentul confirmării sale condițiile de valabilitate sunt întrunite. Pentru a fi valabil, actul confirmativ trebuie să cuprindă obiectul, cauza și natura obligației și să facă mențiune despre motivul acțiunii în anulare, precum și despre intenția de a repara viciul pe care se întemeiază acea acțiune.

§3. IDENTIFICAREA PERSOANEI FIZICE

Identificarea persoanei fizice se realizează cu ajutorul unor drepturi subiective nepatrimoniale: dreptul la nume, dreptul la domiciliu, dreptul la reședință, starea civilă, numite *attribute ale persoanei fizice*. Aceste drepturi prezintă caracterele juridice proprii drepturilor subiective nepatrimoniale: caracterul *absolut* (în sensul că aceste drepturi sunt opozabile față de oricare persoană, care are obligația de a nu face nimic pentru a stânjeni realizarea lor), caracterul *inalienabil* (imposibilitatea transmiterii prin acte juridice între vii sau *mortis causa*), caracterul *imprescriptibil* (imposibilitatea stingerii prin neuz, respectiv imposibilitatea dobândirii prin folosință îndelungată), caracterul *strict personal* (imposibilitatea exercitării prin reprezentare), caracterul *universal* (drepturile aparțin tuturor persoanelor fizice).

Noțiunea de identificare a persoanei juridice presupune individualizarea persoanei fizice în raporturile juridice civile cu ajutorul unor elemente care caracterizează omul ca subiect de drept civil. Scopul identificării îl constituie necesitatea de a se putea realiza o distincție între o persoană fizică și alta, participante la raporturile de drept civil.

Omul, ca persoană fizică este înregistrat de la naștere, care este o primă identificare. Pe parcursul minorității el este ocrotit de părinți, de tutore sau de curator, ceea ce presupune de asemenea o identificare a sa. În viața omului, de regulă, intervine căsătoria, ceea ce are ca efect schimbarea situației sale juridice, a stării sale civile, fiind vorba din nou de identificarea sa în ipostază de căsătorit.

3.1. Numele persoanei fizice reprezintă acel atribut de identificare a persoanei fizice care „constă în dreptul omului de a fi individualizat, în familie și societate, prin cuvintele stabilite, în condițiile legii cu această semnificație”¹. Prin urmare, prin nume putem înțelege *cuvintele sau totalitatea cuvintelor cu ajutorul cărora se individualizează persoana fizică*².

¹ Gh. Beleiu, *Drept. Civil. Introducere ...*, op. cit., p. 316.

² E. Lupan, D.A. Popescu, op. cit., p. 99.

Reglementarea legală a numelui este art. 82-85 NCC. Conform art. 83 NCC, numele cuprinde numele de familie și prenumele.

Conținutul dreptului la nume cuprinde următoarele drepturi¹:

- ◆ dreptul titularului de a purta numele, adică dreptul de folosință a numelui;
- ◆ dreptul de a cere îndreptarea, rectificarea erorilor, a greșelilor de scriere a numelui strecurate în actele care cuprind numele (acte de stare civilă sau acte de identificare);
- ◆ dreptul de a se opune la folosirea fără drept a numelui de altă persoană.

Conform literaturii de specialitate², numele se caracterizează prin: *opozabilitate erga omnes* (dreptul la nume este opozabil tuturor, având caracter absolut); *inalienabilitate* (persoana fizică nu poate să renunțe la numele său, nu îl poate vinde sau dona, adică dispune de el prin acte juridice); *imprescriptibilitate* (numele nu se pierde prin neutilizarea lui, respectiv oricât s-ar folosi el nu se poate dobândi prin utilizare îndelungată), *personalitate* (numele este strâns legat de persoana omului, el nu se poate exercita decât personal, nefiind posibilă reprezentarea), *universalitate* (toți oamenii au dreptul la nume), *legalitate* (condițiile de dobândire, de modificare sau de schimbare a numelui se stabilesc numai prin lege), *unitate* (deși este alcătuit din numele de familie și prenume, aceste elemente împreună individualizează aceeași persoană fizică).

Numele persoanei este cârmuit de legea sa națională. Cu toate acestea stabilirea numelui copilului la naștere este cârmuită, la alegere, fie de legea statului a cărui cetățenie comună o au atât părinții, cât și copilul, fie de legea statului unde copilul s-a născut și locuiește la naștere.

3.1.1. Numele de familie sau numele patronimic este, alături de prenume, o parte a numelui persoanei. Rostul său este acela de a **permite identificarea persoanei în societate** și de a sublinia apartenența persoanei la o anumită familie. Numele de familie se dobândește prin efectul filiației. Numele de familie este comun membrilor aceleiași familii.

3.1.1.1. Stabilirea numelui de familie

Stabilirea numelui copilului diferă după cum acesta este sau nu din căsătorie.

În cazul copilului din căsătorie, acesta ia numele de familie comun al părinților. Dacă părinții nu au nume comun, aceștia de comun acord vor stabili numele copilului lor, care poate fi numele de familie al unuia dintre părinți sau numele lor reunite. În acest caz numele copilului se stabilește prin acordul părinților și de declară, odată cu nașterea copilului, la serviciul de stare civilă. În caz de neînțelegere instanța de tutelă este îndrituită să stabilească numele de familie al copilului și comunică de îndată hotărârea rămasă definitivă la serviciul de stare civilă unde s-a înregistrat nașterea.

În cazul copilului din afara căsătoriei, dacă acesta și-a stabilit filiația față de ambii părinți, numele de familie al copilului se stabilește de părinți de comun acord (numele de familie poate fi fie numele de familie al unuia dintre părinți, fie numele de familie reunite a ambilor părinți), iar dacă aceștia nu se înțeleg se stabilește de instanța de tutelă, care comunică de îndată hotărârea rămasă definitivă la serviciul de stare civilă unde s-a înregistrat nașterea.

---

¹ Gh. Beleiu, *Drept. Civil. Introducere ...*, op. cit., p. 316; E. Lupan, D. A. Popescu, op. cit., p. 99.

² *Ibidem*.